త్యాగం

"ఆమెలో నిన్ను ఆకర్షించింది - ఏది?"

వెంకటరత్నం యింత వక్రంగా ప్రశ్నిస్తాడని నేననుకోలేదు. బహుశా యీ ప్రశ్నని ఇంగ్లీషులో వూహించి, తెలుగు తర్జుమా నా మీద విసిరివుంటాడు. అదే యింగ్లీషులో ఐతే చక్కగా సున్నితంగా అడిగి వుండేవాడు. ఏదో ప్రేమ కొద్దీ ప్రొఫెసర్ అని పిలిచే నాకు, ఆ నిమిషంలో నిజంగా ప్రొఫెసర్‌లానే కనిపించాడు.

రత్నం టేబిల్ మీద పత్రిక తీసుకుని చదవడంలో మునిగిపోయాడు.

'పంధొమ్మిది వందల యాభై సంవత్సరమంతా ఆలోచించినా, నీకు యీ ప్రశ్నకు జవాబు దొరకదు' అన్నట్టుంది అతడి ధోరణి. పత్రిక పేజీలు వూరికే తిప్పేస్తున్నాడు. నన్ను ప్రశ్నించాననే గమనమే అతడికి వున్నట్టు లేదు.

రత్నం ప్రశ్నని మామూలు తెలుగు నుడికారంలోకి మార్చుకుని, ఆలోచించసాగాను.

'ఆమె నన్ను ఎందుకాకర్షించింది?'

దమయంతి అంగసౌష్ఠవం నన్నాకర్షించలేదు. అది నాకు తెలుసు! అట్లని ఆమె హృదయం, తెలివితేటలు, లోకజ్ఞానం ఆకర్షించినయ్యా అంటే, అదీకాదని నాకు తెలుసు. 'ఆకర్షించడం' అన్న మాటకొస్తే సరోజిని కళ్లు నన్నాకర్షించినై. శాంత పెదాలు నన్ను మైమరిపించినై. మహాలక్ష్మి ముక్కు నా ముక్కు పట్టుకు నిలేసింది. తారాదేవి తెలివితేటలూ, శేషమాంబ సన్నని నడుమూ, వనజాక్షి వక్షద్వయం – యీ అన్నీ నాకు వెర్రెత్తించి ఏడిపించినై. కాని దమయంతిలో నన్ను ఆకర్షించిన అంగభాగం...లేక.....లేక....

"ఏమోయ్! యింతసేపైనా చెప్పావుకాదే! ఊం!" అన్నాడు రత్నం పత్రికని టేబిల్ మీద గట్టిగా కొడుతూ.

నా ఆలోచన పుటుక్కుమని తెగిపోయింది. కాని ఒకటి మాత్రం నాకు తెలుసు? దమయంతిలో ప్రతిదీ నన్ను ఆకర్షించిందనీ – ఆమె పేరూ, సున్నితమైన హృదయం, ఆ కళ్ల వెలుగూ, పెదాల వంపూ, మాటతీరూ, లోకజ్ఞానం, అన్నిటి కంటే, నేనంటే కనబరచే గౌరవం, దయా, జాలీ, ప్రేమా – యింకా....

"యిప్పటికైనా చెప్పగలవా?" – రత్నం రిస్టువాచీ వంకచూస్తూ మళ్ళీ రెట్టించాడు.

నేను నిజంగానే సిగ్గుపడి పోయాను. నా నిండు హృదయంతో, యీ లోకంలో ప్రేమించే ఒకే ఒక వ్యక్తిని – ఎందుకు అంతగా ప్రేమిస్తున్నానో, ఆరాధిస్తున్నానో చెప్పలేకపోవడం – తలవంపుగానే తోచింది. నా హృదయాన్ని నాలుక చివరకు గుంజుకుని అన్నాను.

"ప్రతీదీ – 'ఆమె' అన్న ప్రతీదీ నన్నాకర్షించింది!"

రత్నం తల కొద్దిగా వంచి, టేబిల్ మధ్యగా చూస్తూ మెల్లిగా తల వూపాడు. నవ్వినట్టు కూడా నాకు తోచింది. నిజంగానే నవ్వాడు.

"అయితే ఆమె కోసం, నువ్వేమి త్యాగం చేయగలవ్?"

"ప్రతీదీ! నా అన్న ప్రతీదీ!"

రత్నం 'ఫ్' అన్నట్టు చప్పరించేశాడు. మళ్ళీ రిస్టువాచీ వంక ఓమారు చూసి అన్నాడు.

"బహుశా నువ్వు త్యాగం చేసేందుకు, నీ దగ్గిర ఏమీ లేదనుకుంటాను"

ఆ మాటలు నాకు కోపం కలిగించినై. అవమానంగా కూడా కనబడినై. కొంచెం తీవ్రంగానే అనేశాను.

"నా జీవితాన్ని, నా తెలివితేటల్ని, నా..."

"ఆగవోయ్! ఆగు" – ఠక్కుమని మధ్యలో అడ్డుపడ్డాడు.

నేను కోపాన్ని అణిచి పెడుతూ, సూటిగా అతడి కళ్లల్లోకి చూశాను.

రత్నం కొంచెం సీరియస్‌గా, కొంత హాస్యంగా ప్రారంభించాడు.

"నీ జీవితాన్ని త్యాగం చేయమని ఎవరూ అడగబోవడంలేదు. ప్రస్తుతం నీ ఆరోగ్యం కనబడే ధోరణి చూస్తే – అదే నిన్ను త్యాగం చేసి ఏనాడైనా వదిలిపోవొచ్చు. యిక తెలివితేటలు – వాటి సంగతి నాకూ, దమయంతికీ కూడా తెలుసు. పోతే నువ్వు త్యాగం చేయగలిగిందల్లా అదనుకుంటాను"

రత్నం, తన చూపుడు వేలిని బాగా చాచి గదికి ఓ మూలగా చూపుతూ నవ్వాడు.

నేను కోపాన్ని యింకా తొక్కిపడుతూనే ఆ వైపుకు చూశాను. కాని అతడు చూపదలచుకున్న వస్తువేదో అర్థం కాలేదు.

"అంటే! ఏమిటి నువ్వు చూపేది?" - గొంతు జీరగా పలికింది.

"అదే - అది! ఆ ట్రంకుపెట్టె! నువ్వు త్యాగం చెయ్యగలిగిన అన్ని వస్తువుల్లో అదే విలువగలదనుకుంటాను. అది కూడా ఎరువు కాదుగదా?"

నా తల తిరిగిపోయింది. బీదతనం పాపమని నేనెప్పుడూ భావించలేదు. పైగా నా ప్రాణప్రదంగా ప్రేమించే స్నేహితుడి నోటి నుంచి అలాంటి మాట రావడం నాకు చాలా దారుణంగా తోచింది.

"చాలామంది లాగా - నా తెలివితేటల్ని సంపాదనకు మాత్రమే వుపయోగించి వున్నట్టయితే - యీపాటికి గది నిండుగా అలాంటి ట్రంకుపెట్టెలు విలువగల వస్తువులతో కూడా తయారై వుండేవి. కాని నా తెలివితేటల్ని అంత చౌకగా వినియోగించ లేదు"

"ఐతే - మరెందుకు వుపయోగించినట్టు?"

రత్నం పెదాల మీద అదే చిరునవ్వు - చిలిపి నవ్వు.

నాకు అది చాలా క్రూరంగా కనబడింది. పైగా - అసలు విషయం నుంచి సంభాషణ పక్క దార్లకు పాకుతోన్నట్టు తోచింది. చాలా హాస్యాస్పదంగా కూడా కనబడింది. అనేశాను.

"ప్రొఫెసర్ రత్నంగారూ! మీరు యీ విషయంలో సహాయం చేయదలిస్తే చేయండి. లేకపోతే మానేయండి. కాని - నా తెలివితేటల చర్చా, దమయంతిని ఎందుకు ప్రేమిస్తున్నానో, ఆమె ఎందుకు ఆకర్షించిందో అదంతా అనవసరం"

రత్నం తిరిగి టేబిల్ మీద నుంచి పత్రిక చేతిలోకి తీసుకున్నాడు. నా మాటలు కొంత వాడి గానే తగిలినట్టు గ్రహించాను. ఓ రెండు నిమిషాలు నిశ్శబ్దంగా గడిచినై. పేపర్ని జాగర్తగా టేబిల్ మీద పెడుతూ అతడు నా మొహంలోకి ఓమారు చూసి - వ్యవహార ధోరణిలో అన్నాడు.

"ఐతే అసలు విషయానికి వస్తాను. దమయంతి నీ కోసం చెయ్యవలసిన త్యాగం నీకూ తెలియందికాదు. వర్ణాశ్రమ ధర్మాలు పోయినా వాటి వాసనలు పోలేదని నీకూ తెలుసు! అవన్నీ వదిలేద్దాం. ఆమెను కోరడంలో నీ అర్హత?"

ఆ నిమిషంలో నాలో ఏ శక్తులు, ఏ అనుభూతులు, ఏ వూహా చిత్రాలు కదులాడినయ్యో, కలతపెట్టి కదిలించినయ్యో నాకు తెలీదు. కాని, నాకు మాత్రం నా ఆశాసౌధం కనుచూపు మేర నుంచి, కాలికీ - చేతికీ తగిలేంత దగ్గిరకు జరిగినట్టు కనబడింది. హృదయం రెక్కలు పెంచుకుని గాలిలో తేలుతూ పల్టీలు కొట్టింది. నాలోనించి ఓ పెద్ద నవ్వు ఎండిన చెట్లనూ, యింకిన నదుల్నీ, చిగిరించేట్టూ, వరదలై పారేట్టూ చేయగల పెద్ద నవ్వు కొండంతగా కదుల్లాడి, సూర్య-చంద్ర మండలాల్లో ప్రతిధ్వనించేంత పెద్దగా బయటపడింది.

"అర్హత! అర్హత!" - మాటలు మాత్రం ఆ రెండే అనగలిగాను.

రత్నం నావంక ఆశ్చర్యం, జాలీ, దయా మేళవించి మరీ చూశాడు.

నిజంగా అతడి మీద జాలి కలిగింది. ఎంత స్నేహితుడైనా వయసులో నాకంటె చిన్నవాడేగదా!

"అర్హత విషయంలో నువ్వంత బాధ పడబోకు. నేను పురుషుణ్నీ - ఆమె స్త్రీ! అంతకంటె కావలసిన అర్హతేమిటి?"

నా మాటలు వింటూనే, నా వంక అదో మోస్తారుగా చూశాడు.

"నువ్వు సీరియస్‌గా మాట్లాడుతున్నావా?"

"సీరియస్‌గానే మాట్టాడుతున్నాను. యికముందు, గడ్డు సీరియస్‌గా మాట్టాడుతాను. నా యోగ్యత లేక అర్హత - అదంతా, చదవనేర్చిన ప్రతి తెలుగువాడికీ తెలుసు"

"అంటే?" - కళ్లు చిట్లించి టేబిల్ మీద అరచేతిని గట్టిగా రాస్తూ రత్నం అన్నాడు.

"రచయితగా మనకున్న పేరూ, ప్రఖ్యాతీ - ఆ కారణంగా రాబోయే అమరత్వం, అందులో భార్యగా దమయంతి పంచుకోపోయే పాలూ...."

రత్నం కొంచెం పెద్దగానే నవ్వాడు. నేను మాట మధ్యలో ఆపాను.

"యింతకీ నువ్వు రాసిన రచనలెన్ని? అందులో అచ్చయిన వెన్ని?'

"యింతవరకు ఏడు కథలు రాశాను. నాలుగు అచ్చయినై. మూడు కథలు తిరిగి వచ్చినై. ఫరవాలేదు! మళ్ళీ రాయబోతున్నాను."

"ఆ నాలుగు కథలకే, అంత కీర్తి - ఆ పైన అమరత్వం! ఆఁ!"

అతడి మాటల్లో హేళనా, యీసడింపూ నాకు కనబడింది.

"ఒక్క రచన చాలు. మన కీర్తి చిరస్థాయి అయేందుకు! ఒక్క రచన! ఒక్క..."

యీసారి రత్నం బాగా ముఖం చిట్లించి, గట్టిగా టేబిల్ మీద అరిచేతిని రుద్దాడు. వెగటుగా, వికారంగా నా వేపు చూస్తూ -

"ఆ విషయం నాకేమీ తెలీదు. స్నేహితుడుగా నా సహాయం అడిగావు గనక చెపుతున్నాను. నీ కోసం దమయంతి చేయవలసిన త్యాగం చాలా పెద్దది. నీ క్కోపం వొచ్చినా నేను చేసేదేమీ లేదు. చెపుతున్నాను. ఆర్థికంగా ఆమె చాలా త్యాగం చెయ్యవలసి వుంటుంది, కుటుంబాన్నీ, పెద్దల్నీ ఎదిరించవలసి వుంటుంది. ఆరోగ్యంలో, అందంలో - యింకా సాంఘికంగా అన్ని విధాలా నీకన్న అధికురాలు. కాని నువ్వు చేసే త్యాగం?"

పాఠం చెప్పే ధోరణిలో రత్నం యింతా అనేశాడు.

అంతా విన్న తరవాత నా మనస్సు చివుక్కుమన్నది. గుండెల్లో ఏదో కలక వేసినట్టయింది. దీనంగానే అన్నాను.

"రత్నం! నువ్వు చెప్పినదంతా నిజం! కాని నన్నేం త్యాగం చెయ్యమంటావ్? నువ్వే చెప్పు"

నా గొంతు బొంగురు పోయిందని నాకు తెలుస్తూనే వుంది. ఆ నిమిషంలో బావురుమని పెద్దగా ఏడ్వాలనీ, తలను ఆ ప్రాణమిత్రుడి చేతుల్లో పెట్టి వెక్కి వెక్కి మరీ ఏడ్వాలనీ అనిపించింది కాని, వయసూ, పక్క భాగంలో కాపరం వున్న వాళ్ళూ, నన్ను నిరుత్సాహపరిచారు.

"ప్రేమ త్యాగాన్ని కోరుతుంది. అది ఒక్కోప్పుడు నిండు ప్రాణాన్ని కూడా అడగొచ్చు. దమయంతి

నీ కోసం ఎన్నో త్యాగాలు చెయ్యాలి. కాని నువ్వు మాత్రం ఆమె కోసం ఆఖరికి సిగరెట్టు కూడా మానవలసినంత పాటి త్యాగం కూడా చేయనవసరం లేదు. నీకు – కనీసం సిగరెట్టు తాగేంత చిన్నపాటి దురభ్యాసం కూడా లేదాయె!"

రత్నం రిస్టువాచీ వంక ఓ మారు చూశాడు. నా వంక సాభిప్రాయంగా చూసి కుర్చీలో నుంచి లేచి నిలబడ్డాడు. 'యీ రోగి బతకడు. లాభం లేదు' అనుకుని చేతులు దులుపుకొనే డాక్టరు ధోరణీ, ఆ చూపూ నాకు అతడిలో కనబడినై.

నాలో దుఃఖం పొంగులు వారింది, ఏ దురభ్యాసం – కనీసం సిగరెట్టు తాగేంత చిన్న దురభ్యాసం కూడా లేకుండా ముప్ఫై సంవత్సరాలు బతికిన నా దురదృష్టానికి గుండె చెరువై పోయింది. నేను ప్రేమించిన స్త్రీ – నా కోసం అంతంత విపరీత త్యాగాలు చేస్తూంటే – నా వైపు నుంచి వీసమెత్తు త్యాగం కూడా చేయలేని నికృష్టజీవిగా వున్నందుకు నన్ను నేనే, అతి కఠినంగా శపించుకున్నాను.

రత్నం ఏదో అన్నాడు. నేను గుడ్లప్పచెప్పి చూస్తూ వుండిపోయాను. అతడు డాబా మీది నుంచి ఒక్కొక్క మెట్టే దిగుతున్నాడు. ఏదో అందామనీ, దారికి అడ్డంగా నిలబడి, మార్గాంతరం చెప్పమని బతిమాలాలనీ బలమైన యిచ్ఛ కలిగింది. కాని, నా కాళ్ళు స్వాధీనంలోకి రాలేదు. గొంతు తడారి పోయింది. నాలుక సీసం ముక్కలా బరువుగా – భారంగా – కదలా – మెదలక వుండిపోయింది.

నాలో భావసంచలనం మాత్రం తీవ్రాతితీవ్రమౌతోంది. దమయంతిని తప్ప మరెవ్వరినీ వివాహం చేసుకోలేను. అది నిశ్చయం. కాని, నేను ఏ త్యాగం చెయ్యలేని నిస్సహాయ స్థితిలో వున్న కారణంగా, ఆ బాధనీ, నిరాశనీ, నిస్పృహనీ, శ్మశానం వరకూ మోసుకు పోవలసిన దీనస్థితి – ఆ నిమిషాన నన్ను కుంగదీసింది. రత్నం ఆఖరి మెట్టు దిగే లోపల ఏదో ఒహటి అనాలనీ, నేను దమయంతి కోసం – ఆమె మీద నా ప్రేమను రుజువు చేసుకునేందుకు – ఏదో ఒహటి చెప్పాలనీ నాలో విపరీతమైన బాధా, వేగిరపాటూ బయలుదేరినై.

రత్నం ఆఖరి మెట్టు దిగేశాడు. నాలోని ప్రతిశక్తినీ, జీవకణాన్నీ వుపయోగించి – ఎంతో ప్రయత్నంతో అనేశాను. అప్పటి నా ప్రయత్నం ఏదో ఒహటి అనాలని. అంతే! ఏమంటున్నానే జ్ఞప్తే, మెలకువే లేదు. అన్నాను. చాలా పెద్దగానే – రత్నం రక్కున నిలబడి పైకి, నా వేపుకు చూచేంత బిగ్గరగా అన్నాను.

"నా ప్రాణంగా కాపాడుకునే యీ గిరిజాల జుట్టును, ఆమె కోసం త్యాగం చేస్తాను. యీ నిమిషాన సమ్మర్ క్రాపు చేయిస్తాను"

రత్నం వింతగా నా వంక చూశాడు. ఏదో ఒహటి అనగలిగినందుకూ, అతణ్ణి అక్కడ ఆప గలిగినందుకూ, నాకు విపరీతమైన సంతృప్తి కలిగినా, అన్న మాటలకి కొంత సిగ్గు కూడా కలి గింది. నాలుక కొరుక్కున్నాను.

రత్నం మళ్ళీ నడుస్తున్నాడు. యీసారి వొళ్లు తెలియని మైకంలో అనేశాను –

"రత్నం! రేపు కనబడు. నేను చెయ్యగలిగిన త్యాగం కూడా చాలా వుంది. దమయంతి కోసం,

యింతకాలం ఎంతో రహస్యంగా దాచిన కటిక దురభ్యాసాల్ని మాన్తాను, తాగుడు, వ్యభిచారం, సిగిరెట్లు...."

రత్నం కళ్ళు తాటికాయల్లాచేసి నా వంక చూవాడు. 'ఆc! నిజమా?' అన్న ప్రశ్న స్ఫుటంగా అతడి మొహాన నాకు కనబడింది. కాని ఎందువల్లో ఏమీ అనకుండానే – అతడు తల వంచుకుని వెళ్ళిపోయాడు.

నేను నిస్పృహతో కుర్చీలో కూలబడ్డాను జీవితంలో – సమయస్ఫూర్తి లోపంగా నేను పోగొట్టు కున్న అనేక అమూల్యావకాశాలు నా కళ్ళ ముందు కదుల్లాడినై. కాని యీ సారైనా.....

ఏ బలమైన ప్రేరణ, సృష్టిశక్తి, ప్రకృతి ప్రభావం నన్ను కదిలించిందో నాకు తెలీదు. నిబ్బరంగా, నిర్వికారంగా, ఓ బలమైన నిశ్చయంతో డాబా మెట్లు దిగేశాను. మొదటగా కనబడిన కిల్లీషాపులో మూడు సిగరెట్ పెట్టెలూ, ఒక అగ్గిపెట్టా కొనేశాను. అక్కడి నుంచి అవిచ్ఛిన్నంగా సిగరెట్ మీద సిగరెట్టు – కాదు సిగరెట్టుకు సిగరెట్టు ముట్టిస్తూ పక్కసందులో జొరబడ్డాను. విపరీతమైన దగ్గు వస్తోంది. గుండెకాయ గొంతులోనుంచి బయటకు దూకుతేందేమో అన్నంత భయం వేసింది. కాని లెక్క చేయలేదు.

నాగులు, నన్ను చూసి నిర్ఘాంతపోయాడు. కళ్ళు మూసుకుని ఓ గుక్కవేసి, మిగిలిన దంతా చొక్కా మీదా, పంచ మీదా పోసుకున్నాను. చలి జ్వరానికి ఏకధాటిగా మూడు సంవత్సరాలు క్వినైన్ తాగిన నాకు అదేమంత వెగటనిపించలేదు.

తిరిగి రోడ్డు మీదికి వచ్చాను. నాగులు వెనక నుంచి అరుస్తున్నాడు – 'కొంపారుతుంది. జైలు! జైలు!' అంటూ. నేను విన్నాను. అంతే! వూరుకున్నాను.

గొంతులో నుంచి ఏదో రాగం, వెంటనే పాటా ఒకదానితో ఒకటి కుస్తీ పట్టినై. ఎప్పుడో విన్న సినిమా పాటలు ఒక్కటొక్కటే మనసులో మెదుల్లాడినై. ఆ సమయానికీ – సందర్భానికీ ఏ పాట తగింది?

రోడ్డువెంట నడుస్తూ సన్నగా ప్రారంభించాను. 'దుఖ్‌కే దునియా!' కాని పాట సాంతం గుర్తుకు రాలేదు. పైగా ఆ పాట రక్తికట్టాలంటే, రోడ్డు పక్కన ఏ గోడకో వీపు ఆనించాలి. పక్కలకు చూశాను. అన్నీ సైడుకాలవలు, మురుగు.

నా పక్కన నడుస్తున్న ఒకడు అంటున్నాడు – "ఛా! చాలా పెద్దమనిషి. ఏదో సామర్లకోట గ్యాస్ ఐవుంటుంది"

కాదురా అబ్బాయిలూ! 'ఫలానా' అందామనుకున్నాను. కాని పోలీసుల వరకూ పోకుండా ముందుగానే నన్ను పెద్దమనిషి కింద కట్టి, ఏ గదిలోనో పెట్టి తాళం వేస్తారని భయపడ్డాను. ఎర్రబుట్ట కోసం అన్ని వైపులకీ చూస్తూ నడుస్తూనే వున్నాను. విపరీతమైన దగ్గూ, మధ్య మధ్య పాటా – 'యాదు హై ఓ కహానీ' బాగా గొంతెత్తాను. 'వహ్వా నూర్జహాన్! క్యా కహీ!' ఆ గొంతుదారు కుచ్చుటోపీ చూసి నవ్వుకున్నాను.

అదృష్టదేవత మానవుణ్ని ఒక్కో సమయంలో, గాడిద రూపంలోవచ్చి పొడవడమే కాదు –

దున్నపోతు ఆకారం దాల్చి తన్ననూ వొచ్చు! నిరాశతో, యిక పోలీసు స్టేషనుకు సరాసరి వెళ్ళి నాకు నేనే చెప్పుకోవలసిన కర్మ పడుతుందని భయం కలగగానే, నా వీపు మీద బలమైన లాఠీ పోటూ, భుజం మీద గట్టి గుప్పెట పట్టూ ఒకేసారి పడినై. నేను ఎక్కువగా ఏమీ మాట్లాడలేదు. సబ్‌యినస్పెక్టరు దగ్గిర నన్ను నిలబెట్టినప్పుడు – ఆయన అడిగే వాటికి నాకు తోచిన జవాబులు చెప్పాను.

ఆ రాత్రల్లా ఆ చీకటి కొట్లో నాకు నిద్దర పట్టలేదు. వుదయాన్నే రత్నం వస్తాడని నాకు తెలుసు. బహుశా నా కోసం కళ్ళనీళ్లు కూడా పెడతాడు. అప్పుడు దమయంతి కోసం, యీ దురభ్యాసాలని త్యాగం చెయ్యగలననీ, జీవితంలో ఓ భాగంగా తయారైన తాగుడూ, వ్యభిచారం, సిగరెట్లూ – యివన్నీ ఆమె కోసం త్యజించి – నా ప్రేమను ధృవపరచుకోగలననీ విశ్వసించాను. హృదయం తృప్తితో, ఆనందంతో గంతులు వేసింది. భవిష్యత్తు స్వర్ణమయంగా కనబడింది.

ఎనిమిదింటికల్లా రత్నం రానే వచ్చాడు.

అతడి ముఖకవళికలు ఎంతో వ్యాకులపాటునీ, ఆదుర్దానీ, ఆశ్చర్యాన్నీ కనబరిచినై.

"ఏం పనిది? యింత ఘోరం! యింత నీచస్థితి...." – అతడికి మరి మాటలు పెగలలేదు.

నేను, ఎంతో భారం దిగిపోయిన వాడిలా చెప్పాను.

"నిన్న సాయంత్రం నేను చెపితే నువ్వు నమ్మలేదు. ఎంతో కాలంగా యీ దురభ్యాసాల్ని దాస్తూ వచ్చాను. దమయంతి కోసం నేను చేయగలిగిన త్యాగం ఎంత గొప్పదో నీకు యిప్పుడు అర్థమై వుంటుంది – ఎన్నో ఏళ్ళుగా వస్తున్న యీ అలవాట్లన్నిటినీ... తాగుడూ...వ్యభి...."

రత్నం కుడిచేతిని ముఖానికి అడ్డంగా పెట్టుకుని పక్కకు తిరిగాడు.

"యిక మాట్లాడకు. యీ నిమిషంతో మనిద్దరి స్నేహం అంతమైనట్టే! ప్రాణస్నేహితుడుగా భావించాను – నమ్మాను. యింత మోసకారివనీ, నీచుడివనీ ఎప్పుడూ అనుకోలేదు. ప్రాణ స్నేహితుడుగా నటిస్తూ ఎంత కుళ్ళుని దాచుకున్నావ్? ద్రోహివి!"

అతడు నా వైపుక్కూడా తిరిగి చూడకుండా వెళ్ళిపోతున్నాడు.

నా గుండెలు గరిసె పడినై. కాళ్ళు తేలిపోయినై. నిస్త్రాణనన్ను కప్పేసింది – ముంచెత్తింది. కథ అడ్డం తిరిగిందో – నిలువు తిరిగిందో నాకు తెలియడం లేదు. అంతా చీకటి. చిమ్మ చీకటి. కారు చీకటి. చీకటి!

ఆ చీకట్లో గొంతెత్తి గట్టిగా అరిచాను. జైలు గోడల్ని అన్ని వైపులా తాకి, యినప చువ్వలగుండా బైటపడలేక ఆ శబ్దం తిరిగి నా చెవుల్లోనే, నాలోనే ప్రతిధ్వనించింది.

"త్యాగం! దమయంతి త్యాగానికి సరితూగగల త్యాగం! ప్రేమ కోసం త్యాగం! త్యా–గ– ం!"

విశాఖపట్నం ప్యాసింజర్ ఎన్నింటికని, నా సెల్ ముందు ఎవరో యింకొకరిని ప్రశ్నించడం విని అదిరిపడి, ముందుకు దూకి జైలు గది చువ్వల్ని బలంగా గుంజసాగాను.

❋

(అభిసారిక మాసపత్రిక : 1940–49)